Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JULIANE KOKOTT
prezentate la 20 mai 2015 [1]

Cauza C-595/13

Staatssecretaris van Financiën
împotriva
Fiscale Eenheid X NV cs
[cerere de decizie preliminară formulată de Hoge Raad der Nederlanden

(Țările de Jos)]

„Fiscalitate — Taxa pe valoarea adăugată — Articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din Directiva 77/388/CEE — Scutire fiscală pentru gestionarea fondurilor comune de plasament — Bunurile imobile ca obiect al unui fond comun de plasament — Exploatarea efectivă a unui bun imobil ca gestionare de fonduri comune de plasament”

I – **Introducere**

1. Potrivit dreptului Uniunii în materie de TVA, de aproape 40 de ani gestionarea de fonduri de investiții beneficiază de o scutire fiscală, pe care Curtea a examinat-o în repetate rânduri [2]. Cu toate acestea, abia acum i s-a adresat Curții, prin prezenta cerere de decizie preliminară din Țările de Jos, întrebarea dacă și în ce măsură de această scutire profită și fondurile imobiliare, nu doar cele care au ca obiect valori mobiliare.

II – **Cadrul juridic**

A – *Legislația în materie de TVA*

2. În perioada determinantă pentru procedura principală, dreptul Uniunii în materie de taxă pe valoarea adăugată era reprezentat de A șasea directivă 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare [3], în versiunea aplicabilă pentru anul 1996 (denumită în continuare „A șasea directivă”).

1 — Limba originală: germana.

2 — Hotărârile Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289), JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391), Deutsche Bank (C-44/11, EU:C:2012:484), GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, punctul 30), Wheels Common Investment Fund Trustees și alții (C-424/11, EU:C:2013:144, punctul 19), precum și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 43). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în cauza BBL (C-8/03, EU:C:2004:309) și Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza PPG Holdings (C-26/12, EU:C:2013:254).

3 — JO L 145, p. 1.

3. Conform articolului 2 punctul 1 din A șasea directivă, sunt supuse TVA-ului „livrările de bunuri și prestările de servicii efectuate cu titlu oneros pe teritoriul țării de către o persoană impozabilă care acționează ca atare”.

4. Conform articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, statele membre scutesc următoarele operațiuni:

„6. gestionarea de fonduri comune de plasament, așa cum sunt definite de statele membre.”

5. Acestei prevederi îi corespunde articolul 135 alineatul (1) litera (g) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată [4], în vigoare în prezent. Pentru acest motiv, în speță se poate lua în considerare și jurisprudența Curții care face referire la această dispoziție.

6. Dreptul național olandez prevede la articolul 11 alineatul 1 litera (i) punctul 3 din Legea privind TVA-ul din 1968 (Wet op de omzetbelasting 1968) că gestionarea unui patrimoniu compus din fonduri de investiții și din societăți de investiții de capital, în scopul unor investiții comune, este scutită de TVA.

B – *Dreptul în materie de supraveghere a fondurilor de investiții*

7. Domeniul de aplicare al Directivei 85/611/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1985 de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind anumite organisme de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) [5], în versiunea aplicabilă în anul 1996 (denumită în continuare „Directiva OPCVM”), este descris în al șaselea considerent al directivei după cum urmează:

„întrucât, într-o primă etapă, este necesar să se limiteze coordonarea legislațiilor statelor membre cu organismele de plasament colectiv de alt tip decât «închise», care își oferă unitățile spre vânzare către public în Comunitate și care au ca obiect de activitate unic investițiile în valori mobiliare; […] întrucât reglementarea organismelor de plasament colectiv care nu intră sub incidența prezentei directive ridică diverse probleme care ar trebui rezolvate de alte dispoziții și, în consecință, aceste organisme vor face obiectul unei coordonări ulterioare; […]”.

8. Potrivit articolului 1 din Directiva 2011/61/UE privind administratorii fondurilor de investiții alternative [6] (denumită în continuare „Directiva AFIA”), aceasta are următorul obiect:

„Prezenta directivă stabilește normele în materie de autorizare, desfășurarea activității și transparență cu privire la administratorii de fonduri de investiții alternative (AFIA) care administrează și/sau distribuie acțiuni sau unități ale unor fonduri de investiții alternative (FIA) în Uniune.”

9. Anexa I la Directiva AFIA are următorul conținut, în extras:

„1. Funcții de administrare a investițiilor pe care un AFIA trebuie să le asigure în mod obligatoriu atunci când administrează un FIA:

(a) administrarea portofoliului;

4 — JO L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7.

5 — JO L 375, p. 3, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 138; între timp se aplică Directiva 2009/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) (reformare) (JO L 302, p. 32), care, din perspectivă temporală, nu este însă aplicabilă în cadrul litigiului principal.

6 — Directiva 2011/61/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2011 privind administratorii fondurilor de investiții alternative și de modificare a Directivelor 2003/41/CE și 2009/65/CE și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 1095/2010 (JO L 174, p. 1).

(b) administrarea riscurilor.

2. Alte funcții pe care AFIA le poate îndeplini în plus în cadrul administrării colective a unui FIA:

(a) administrare:

[…]

(b) distribuire;

(c) activități legate de activele FIA, și anume […] administrarea infrastructurilor, administrarea bunurilor imobile […].”

III – **Litigiul principal**

10. Litigiul principal se referă la obligația Fiscale Eenheid X NV cs (denumită în continuare „X”) de a plăti TVA în anul 1996.

11. X este o entitate fiscală din care fac parte mai multe societăți care, în cadrul impunerii TVA-ului, sunt tratate împreună ca o persoană impozabilă. Din X face parte și societatea A Beheer NV (denumită în continuare „A”).

12. În 1996, A a prestat servicii pentru trei societăți care au fost constituite de mai multe fonduri de pensii și care desfășoară activități de vânzare-cumpărare de bunuri imobile și de exploatare a acestora. Întrucât aceste societăți nu au personal angajat, A a preluat, pe baza unui contract, următoarele activități:

(a) activitatea de administrator al societăților;

(b) toate activitățile de natură executivă care decurg pentru societăți din dispozițiile legale, din statute, din regulamente și din decizii administrative;

(c) gestionarea patrimoniului societăților, în special administrarea bunurilor imobile ale acestora;

(d) întocmirea rapoartelor financiare, prelucrarea datelor și controlul contabil intern;

(e) actele de dispoziție cu privire la patrimoniul societăților, în special achiziționarea și vânzarea de bunuri imobile;

(f) obținerea de membri, respectiv de acționari.

13. În opinia X, toate activitățile enumerate desfășurate de A intră sub incidența scutirii fiscale aplicabile gestionării societăților de investiții de capital, în conformitate cu articolul 11 alineatul 1 litera (i) punctul 3 din Legea privind TVA-ul din 1968. În schimb, administrația financiară consideră că sunt scutite numai achiziționarea și vânzarea de bunuri imobile și obținerea de membri, respectiv de acționari [literele (e) și (f)].

IV – **Procedura în fața Curții**

14. Hoge Raad der Nederlanden, care a fost sesizată între timp cu soluționarea litigiului, consideră parțial drept determinantă interpretarea dreptului Uniunii și, pentru acest motiv, la 21 noiembrie 2013, aceasta a adresat Curții, în conformitate cu articolul 267 TFUE, următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că o societate creată de mai mult de un investitor în unicul scop de a investi în bunuri imobile patrimoniul acumulat poate fi considerată fond comun de plasament în sensul acestei dispoziții?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare: articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că noțiunea „gestionare" vizează și exploatarea efectivă a bunurilor imobile ale societății pe care aceasta a încredințat-o unui terț?"

15. În procedura în fața Curții, au prezentat observații scrise în luna martie 2014 X, Regatul Țărilor de Jos, Regatul Suediei și Comisia Europeană. În ședința publică din 4 martie 2015, pe lângă aceste persoane interesate, a participat și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

V – **Apreciere juridică**

16. Instanța de trimitere adresează Curții două întrebări preliminare privind scutirea fiscală aplicabilă fondurilor comune de plasament, în temeiul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă. Prima întrebare se referă la noțiunea „fond comun de plasament" (a se vedea în acest sens secțiunea A), iar a doua întrebare se referă la noțiunea „gestionare" (a se vedea în acest sens secțiunea B).

A – *Cu privire la prima întrebare preliminară: „fond comun de plasament"*

17. Potrivit articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, statele membre scutesc de la plata TVA-ului „gestionarea de fonduri comune de plasament, așa cum sunt definite de statele membre". În esență, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită clarificări privind aspectul dacă un asemenea fond comun de plasament poate fi constituit și din bunuri imobile.

1. Condiția privind supravegherea specială din partea statului

18. În pofida puterii de definire, conferită statelor membre potrivit modului de redactare a articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, acestea nu pot răspunde în mod autonom la această întrebare. După cum a precizat recent avocatul general Cruz Villalón[7], în temeiul jurisprudenței noastre, definiția „fondurilor comune de plasament" permite statelor membre numai un spațiu de manevră redus.

19. Curtea s-a pronunțat în această privință în sensul că un stat membru nu este autorizat să aleagă căror fonduri comune de plasament le acordă beneficiul scutirii și căror fonduri nu le acordă acest beneficiu. Acesta are doar puterea de a defini în dreptul său intern fondurile care corespund noțiunii „fonduri comune de plasament"[8].

7 — A se vedea Concluziile avocatului general Cruz Villalón prezentate în cauza ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2013:840, punctele 34-36).

8 — Hotărârile Wheels Common Investment Fund Trustees și alții (C-424/11, EU:C:2013:144, punctul 17) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 41); a se vedea de asemenea Hotărârea JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, punctele 41-43).

20. Această afirmație, care la o primă vedere produce confuzie, are o explicație simplă. Se disting două domenii de reglementare: pe de o parte, legislația privind TVA-ul și, pe de altă parte, supravegherea de către stat a fondurilor de investiții sau a „organismelor de plasament colectiv", după cum sunt denumite uneori în dreptul Uniunii [9].

21. Potrivit precizărilor formulate în mod repetat de Curte, în contextul interpretării scutirii fiscale în litigiu, legislațiile naționale în materie de TVA au fost armonizate înaintea terminologiei comunitare în domeniul supravegherii [10]. Pentru acest motiv, dreptul Uniunii în materie de TVA a trebuit să facă trimitere la dreptul național atunci când s-a dorit scutirea de la plata TVA-ului a gestionării unor fonduri de investiții supuse unei supravegheri speciale din partea statului [11]. Inițial, numai statele membre decideau care fonduri de investiții erau reglementate de stat și erau supuse astfel respectării unor dispoziții speciale de autorizare și supraveghere, în special în scopul protecției investitorilor. În cazul unor asemenea fonduri comune de plasament, reglementate la nivel național, dreptul Uniunii a conferit un drept la scutire fiscală, întemeiat pe articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă.

22. Cu toate acestea, până în prezent, Curtea nu s-a pronunțat în mod explicit dacă numai fondurile supuse unei supravegheri speciale a statului trebuie să beneficieze de scutire. Totuși, în mod cert, aceasta este abordarea pe care se întemeiază jurisprudența.

23. După ce, prin Directiva OPCVM, la nivelul Uniunii a început reglementarea domeniului supravegherii speciale a fondurilor de investiții de către stat, Curtea a redus marja de apreciere a statelor membre privind definirea fondului comun de plasament potrivit articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, în sensul că statele membre trebuie să califice în mod obligatoriu fondurile reglementate în temeiul Directivei OPCVM drept „fonduri comune de plasament" [12]. Astfel, armonizarea legislației în materie de supraveghere se suprapune prerogativei de definire a statelor membre [13].

24. Cu toate acestea, în măsura în care dreptul de supraveghere nu este reglementat la nivelul Uniunii, puterea de definire a statelor membre continuă să existe. Astfel, în al șaselea considerent al Directivei OPCVM, legiuitorul Uniunii a precizat că, „într-o primă etapă", este necesar să se limiteze coordonarea legislațiilor statelor membre cu organismele de plasament colectiv de alt tip decât „închise" și care investesc exclusiv în valori mobiliare. Pentru acest motiv, Curtea a putut să constate că o societate de investiții de tip „închis", a cărei supraveghere din partea statului nu este reglementată în dreptul Uniunii, este susceptibilă să fie asimilată noțiunii „fond comun de plasament", avută în vedere la articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă [14].

25. În speță, această situație rămâne neschimbată, întrucât, în cadrul litigiului principal, căruia i se aplică legislația din anul 1996, nu poate fi luată încă în considerare o armonizare în sens mai larg a legislației în materie de supraveghere a fondurilor de investiții, prin intermediul Directivei AFIA.

9 — Articolul 1 alineatul (3) din Directiva OPCVM include în noțiunea de astfel de organism atât „fonduri deschise de investiții" dependente, cât și „societăți de investiții" autonome. În schimb, Directiva AFIA face referire la „fonduri de investiții" ca noțiune generală; a se vedea articolul 1 și articolul 2 alineatul (2) litera (b).

10 — A se vedea Hotărârile Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, punctul 55) și JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, punctul 32).

11 — A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauzele Abbey National (C-169/04, EU:C:2005:523, punctul 41) și JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:125, punctul 16).

12 — Hotărârile Wheels Common Investment Fund Trustees și alții (C-424/11, EU:C:2013:144, punctul 23) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 46).

13 — A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Abbey National (C-169/04, EU:C:2005:523, punctul 38), precum și în cauza JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:125, punctul 32).

14 — Hotărârea JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, punctele 34, 35 și 37).

26. Astfel, în orice caz, pe baza vechilor norme, noțiunea „fond comun de plasament”, în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, este definită atât în dreptul Uniunii, cât și în dreptul național. În măsura în care, prin intermediul Directivei OPCVM, dreptul Uniunii supune fondurile de investiții unei supravegheri speciale din partea statului, acestea reprezintă fonduri comune de plasament în sensul scutirii fiscale. În măsura în care, în plus, pentru diferite tipuri de fonduri de investiții, statele membre prevăd o supraveghere specială din partea statului, acestea din urmă beneficiază în principiu de asemenea de scutirea fiscală.

27. În acest sens trebuie înțeleasă și jurisprudența prezentată de noi, conform căreia statele membre trebuie să considere că fonduri comune de plasament sunt și fondurile care, fără a constitui organisme de plasament colectiv în sensul Directivei OPCVM, prezintă caracteristici identice cu acestea din urmă și efectuează, așadar, aceleași operațiuni sau cel puțin prezintă trăsături comparabile, astfel încât se află într-un raport de concurență cu acestea [15]. În principiu, o asemenea concurență poate exista numai între fonduri de investiții care sunt supuse unei supravegheri speciale din partea statului. Numai asemenea fonduri de investiții pot fi supuse acelorași condiții concurențiale și se pot adresa aceluiași cerc de investitori.

28. Hotărârea ATP PensionService, în care Curtea a constatat că și fondurile de pensii pentru limită de vârstă pot fi fonduri comune de plasament [16], este de asemenea în acord cu cerința unei supravegheri speciale din partea statului, întrucât, în principiu, după cum rezultă din Directiva 2003/41/CE privind activitățile și supravegherea instituțiilor pentru furnizarea de pensii ocupaționale [17], și sistemele de asigurare de pensii ocupaționale pentru limită de vârstă sunt supuse unei asemenea supravegheri.

29. În sfârșit, limitarea domeniului de aplicare al scutirii fiscale la fonduri supuse unei supravegheri speciale din partea statului corespunde unui imperativ enunțat în mod repetat și de Curte într-o jurisprudență constantă. Potrivit acesteia, termenii folosiți pentru a desemna scutirile sunt de strictă interpretare [18], întrucât, în măsura în care scutirea fiscală s-ar extinde asupra fondurilor de investiții nereglementate, domeniul de aplicare al acesteia ar fi foarte larg. Așadar, după cum a indicat în mod întemeiat Regatul Unit în cadrul ședinței, s-ar putea considera, cu titlu de exemplu, că și societățile care servesc drept holding pentru participații în cadrul întreprinderilor sunt fonduri comune de plasament.

30. În speță trebuie să se constate că unui fond de investiții constituit exclusiv din bunuri imobile nu i se aplică legislația în materie de supraveghere aplicabilă în anul 1996. Potrivit articolului 1 alineatul (1) și alineatul (2) prima liniuță din Directiva OPCVM, aceasta este aplicabilă exclusiv fondurilor de investiții constituite din valori mobiliare.

31. Prin urmare, un fond de investiții constituit din bunuri imobile poate reprezenta un fond comun de plasament, în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, numai atunci când dreptul național prevede o supraveghere specială a unui asemenea fond din partea statului. Din datele furnizate de instanța de trimitere nu se poate deduce dacă aceasta este situația în speță și acest aspect va trebui examinat de ea.

15 — Hotărârile Wheels Common Investment Fund Trustees și alții (C-424/11, EU:C:2013:144, punctul 24) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 47).

16 — A se vedea Hotărârea ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 59).

17 — Directiva 2003/41/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 iunie 2003 privind activitățile și supravegherea instituțiilor pentru furnizarea de pensii ocupaționale (JO L 235, p. 10, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 10).

18 — A se vedea Hotărârile Velker International Oil Company (C-185/89, EU:C:1990:262, punctul 19), Stockholm Lindöpark (C-150/99, EU:C:2001:34, punctul 25) și Granton Advertising (C-461/12, EU:C:2014:1745, punctul 25).

2. Bunurile imobile ca fonduri comune de plasament admisibile

32. În situația în care instanța de trimitere constată că cele trei societăți pentru care A a prestat diferite servicii au fost supuse unei supravegheri speciale din partea statului, se ridică în plus problema dacă, în temeiul legislației naționale în materie de supraveghere, un asemenea fond comun de plasament trebuie considerat ca atare și în sensul scutirii fiscale prevăzute la articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă.

33. Astfel, potrivit jurisprudenței, puterea de definire a statelor membre are o limită externă. Având în vedere reglementarea specială a unui fond de investiții, calificarea drept „fond comun de plasament" în temeiul dreptului național în materie de supraveghere nu este suficientă ca atare pentru a i se aplica scutirea. Trebuie să fie vorba și despre fonduri asimilate noțiunii „fonduri comune de plasament", în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, susceptibile să fie scutite în lumina obiectivului acestei directive și a principiului neutralității fiscale [19].

34. Așadar, chiar dacă activitatea celor trei societăți pentru care A a prestat diferite servicii a fost supusă unei supravegheri speciale din partea statului, acestea ar putea să nu fie calificate drept fonduri comune de plasament în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, întrucât fondurile de investiții constituite din bunuri imobile nu sunt incluse în obiectivul acestei scutiri fiscale.

35. Potrivit unei jurisprudențe constante, obiectivul scutirii constă în special în a facilita investitorilor, prin intermediul organismelor de plasament, investițiile în valori mobiliare cu excluderea costurilor privind TVA-ul și astfel în a asigura neutralitatea din punct de vedere fiscal a sistemului comun de TVA, atunci când se pune problema alegerii între investiția directă în valori mobiliare și cea care intervine prin intermediul organismelor de plasament colectiv. Curtea consideră însă în mod explicit că acest obiectiv care este limitat la valori mobiliare nu este unicul [20].

36. Modul de redactare a articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă servește ca punct de plecare pentru determinarea scopului scutirii fiscale. Acesta menționează cu titlu general noțiunea „fond comun de plasament", fără să facă referire la o anumită formă de investiție. Prin urmare, nu este clar că această scutire fiscală este menită să promoveze numai investiția în valori mobiliare, iar nu și alte forme de investiții.

37. Cu toate acestea, instanța de trimitere are îndoieli dacă obiectivul scutirii fiscale, așa cum a fost formulat de Curte, poate fi atins în cazul bunurilor imobile, întrucât, de regulă, investițiilor directe în imobile li se aplică TVA. Această obiecție se bazează pe ideea că, în schimb, investiția directă în valori mobiliare este scutită în temeiul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 5 din A șasea directivă. După cum pare a considera instanța de trimitere, dacă investiția directă în bunuri imobile oricum nu este scutită fiscal, atunci, pentru a trata în mod neutru din punct de vedere fiscal atât investiția directă, cât și investiția într-un fond constituit din bunuri imobile, nici gestionarea unui fond constituit din bunuri imobile nu ar trebui să fie scutită de la plata TVA-ului.

38. Problema dacă *vânzarea și cumpărarea* bunurilor unui fond de investiții sunt scutite sau nu sunt scutite fiscal nu prezintă însă importanță pentru obiectivul definit de Curte în ceea ce privește scutirea fiscală a *gestionării* fondurilor comune de plasament. Tratamentul egal al investiției directe și al investiției într-un fond comun de plasament urmărit de articolul 3 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă se asigură prin aceea că pentru *gestionarea* unui fond comun de plasament, care, în

19 — A se vedea Hotărârea JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, punctul 53); a se vedea în acest sens și Hotărârea ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 42).

20 — A se vedea Hotărârile Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, punctul 62), JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, punctul 45), GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, punctul 30), Wheels Common Investment Fund Trustees și alții (C-424/11, EU:C:2013:144, punctul 19) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 43).

cazul unei investiții directe, este desfășurată de investitor și astfel nu se aplică oricum TVA, nu se colectează TVA suplimentar. În cazul vânzării sau cumpărării unor obiecte ale fondului de investiții, în principiu, investiția directă și investiția într-un fond comun de plasament sunt oricum tratate în mod egal, întrucât de regulă, în funcție de obiectul investiției, se aplică sau nu se aplică TVA.

39. Astfel, obiectivul scutirii fiscale se atinge și în cazul investiției în bunuri imobile, prin degrevarea investiției în fonduri de costurile suplimentare cu TVA-ul, care nu ar lua naștere în cazul investiției directe în bunuri imobile. Faptul că, până în prezent, Curtea a formulat acest obiectiv numai în raport cu valorile mobiliare este legat de obiectul cauzelor pendinte până în prezent, precum și, în anumite condiții, de faptul că, pentru o perioadă îndelungată, dreptul Uniunii în materie de supraveghere a existat numai în raport cu fondurile constituite din valori mobiliare.

40. După cum reiese din al șaselea considerent al Directivei OPCVM, precum și din articolul 19 alineatul (1) litera (e) și din articolul 24 din Directiva OICVM, legislația în materie de supraveghere în general nu menționează însă numai organisme de plasament colectiv în valori mobiliare, ci și alte organisme de plasament colectiv. Investițiile în valori mobiliare reprezintă, așadar, numai o formă specială de investiții reglementate. Acest fapt este confirmat de Directiva AFIA, aplicabilă în prezent, care reprezintă un nou pas în domeniul armonizării la nivelul întregii Uniuni a supravegherii speciale din partea statului a fondurilor de investiții. După cum rezultă în mod explicit din considerentul (34) al Directivei AFIA, aceasta este aplicabilă printre altele și fondurilor imobiliare.

41. Având în vedere cele ce precedă, includerea fondurilor imobiliare în scutirea fiscală prevăzută la articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă împiedică de asemenea încălcarea principiului neutralității fiscale. În măsura în care fondurile de investiții sunt supuse unei supravegheri comparabile din partea statului, indiferent dacă sunt constituite din valori mobiliare sau din bunuri imobile, aceste forme de investiții se află în concurență directă, întrucât, în ambele situații, pentru investitori prezintă interes numai rentabilitatea investiției. În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul neutralității fiscale se opune în special posibilității ca mărfuri sau prestări de servicii similare, care sunt, așadar, în concurență unele cu altele, să fie tratate în mod diferit din punctul de vedere al TVA-ului [21].

42. În sfârșit, considerăm că nici obiecția Regatului Suediei privind presupusa lipsă a repartizării riscului în cadrul unui fond imobiliar nu este întemeiată. Într-adevăr, potrivit jurisprudenței, un fond comun de plasament trebuie să permită repartizarea riscurilor suportate de beneficiari [22]. Chiar dacă un fond imobiliar investește *prin definiție* numai în imobile, se realizează totuși o repartizare a riscurilor. Acest fapt este evident în cazul investiției în mai multe imobile, însă el se aplică și în cazul unui singur imobil, întrucât, de exemplu, riscul ca o clădire să rămână neînchiriată se repartizează la un număr mare de locuințe sau spații comerciale. Pentru motive similare, și fondurile comune de plasament constituite din valori mobiliare pot fi limitate la un anumit domeniu fără să piardă beneficiul scutirii fiscale.

43. În concluzie, și fondurile imobiliare pe care dreptul național le-a calificat drept fonduri comune de plasament supuse unei supravegheri speciale din partea statului trebuie considerate fonduri comune de plasament în sensul scutirii fiscale prevăzute la articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă.

21 — A se vedea Hotărârile Comisia/Franța (C-481/98, EU:C:2001:237, punctul 22), Marks & Spencer (C-309/06, EU:C:2008:211, punctul 47) și Pro Med Logistik (C-454/12 și C-455/12, EU:C:2014:111, punctul 52).

22 — Hotărârea ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctele 51 și 59).

3. Concluzie

44. Prin urmare trebuie să se răspundă la prima întrebare că, în măsura în care un stat membru a supus o societate creată de mai mult de un investitor, în unicul scop de a investi în bunuri imobile patrimoniul acumulat, unei supravegheri speciale din partea acelui stat, această societate poate fi considerată fond comun de plasament în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă.

B – *Cu privire la a doua întrebare preliminară: „gestionarea”*

45. A doua întrebare preliminară se referă la interpretarea noțiunii de gestionare în sensul scutirii fiscale prevăzute la articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă. Instanța de trimitere întreabă dacă această noțiune vizează și exploatarea efectivă a bunurilor imobile ale unui fond comun de plasament încredințată unui terț. Potrivit deciziei de trimitere, exploatarea efectivă a unui bun imobil cuprinde în special închirierea acestuia, administrarea contractelor de închiriere existente, precum și comanda unor lucrări de întreținere și supravegherea executării acestora.

46. Din motivarea deciziei de trimitere rezultă că „terți” se referă la A. Având în vedere că A a preluat prestarea *tuturor* serviciilor de administrare, inclusiv conducerea celor trei societăți, în speță nu se ridică problema – abordată în repetate rânduri de Curte – în ce împrejurări un administrator terț poate presta în condiții de scutire fiscală servicii de gestionare *individuală* în calitate de subantreprenor al adevăratului administrator al fondului comun de plasament [23].

47. Astfel, problema care se ridică în speță este exclusiv ce se consideră că face parte din gestionare în sensul scutirii fiscale. Cuprinde o asemenea gestionare, după cum s-a discutat între părți, numai vânzarea și cumpărarea de imobile sau și exploatarea efectivă a acestora?

48. Potrivit constatărilor anterioare ale Curții, numai dreptul Uniunii determină ce include gestionarea în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă. Statele membre nu dețin nicio marjă de apreciere în această privință [24].

49. Noțiunea de gestionare nu a fost încă delimitată definitiv în jurisprudența noastră. Ceea ce este clar este doar că operațiunile cărora li se aplică aceste scutiri trebuie să fie „specifice” administrării fondurilor comune de plasament [25].

50. Aprecierea a ceea ce este „specific” administrării unui fond comun de plasament depinde de obiectul acestui fond. Scopul unui asemenea fond comun de plasament este menținerea și sporirea patrimoniului. Din acest motiv, pentru administrarea unui asemenea patrimoniu este specific tot ceea ce trebuie să facă un administrator pentru a menține patrimoniul de investiții care i-a fost încredințat și pentru a obține venituri de pe urma acestuia. În acest scop, el trebuie să gestioneze fondurile de investiții respective în mod regulamentar. Ce presupune în detaliu acest lucru se poate defini numai în funcție de obiectul investițiilor.

51. În măsura în care este vorba despre imobile, valoarea acestora poate fi menținută și ele pot produce venituri numai dacă aceste imobile sunt exploatate efectiv. Numai dreptul de proprietate asupra imobilelor ca atare nu aduce în sine, de regulă, niciun venit.

23 — A se vedea în acest sens Hotărârile Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, punctul 67), GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, punctele 20 și 21) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctele 63 și 65).

24 — A se vedea Hotărârea Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, punctele 40-43).

25 — Hotărârile Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, punctul 63), Deutsche Bank (C-44/11, EU:C:2012:484, punctul 31) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctul 65).

52. În schimb, dacă un fond comun de plasament are ca obiect participații în cadrul unor întreprinderi, în principiu, titularul participației nu trebuie să devină activ pentru a obține venituri, întrucât întreprinderea este administrată de propria conducere.

53. Cu titlu de exemplu, în cazul fondurilor de valori mobiliare constituite din acțiuni, exploatarea regulamentară a obiectului investiției o reprezintă numai exercitarea drepturilor titularului, cum este dreptul de veto. În schimb, titularul unităților nu are nici măcar dreptul de a exploata efectiv întreprinderea în cadrul căreia deține participații. Pentru acest motiv, exploatarea efectivă a unui bun imobil nu este comparabilă cu exploatarea efectivă a unei întreprinderi în cadrul căreia deține participații un fond de valori mobiliare și care nu este inclusă în „gestionare” în sensul scutirii prevăzute la articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă.

54. Astfel, în cazul acțiunilor, pentru a înregistra venituri, administratorul unui fond comun de plasament se poate limita la simpla deținere de participații în cadrul unor societăți, în timp ce, în cazul bunurilor imobile, nu este de regulă suficient.

55. Această abordare este confirmată și de dreptul actual al Uniunii în materie de supraveghere. Astfel, anexa I punctul 2 litera (c) din Directiva AFIA prevede că, printre sarcinile pe care le poate exercita administratorul unui fond alternativ de investiții și care sunt astfel supuse supravegherii autorităților competente, pe lângă administrare, se numără și „administrarea infrastructurilor” și „administrarea bunurilor imobile”, deci exploatarea efectivă a bunurilor imobile. În cazul fondurilor comune de plasament care intră sub incidența Directivei OPCVM, Curtea face referire de asemenea la descrierea activității pentru fondurile, respectiv societățile de investiții prezentată în anexa II la directivă. Potrivit jurisprudenței, pe lângă „funcțiile de gestionare de portofoliu”, constituie funcții specifice organismelor de plasament colectiv și cele de gestionare a organismelor de plasament colectiv enumerate în anexa II din Directiva OPCVM[26]. Chiar dacă Directiva AFIA nu este aplicabilă litigiului principal, dispozițiile acesteia indică totuși că exploatarea efectivă a imobilelor se numără printre activitățile „specifice” ale unui fond imobiliar.

56. În sfârșit, includerii exploatării unui imobil în cadrul noțiunii „gestionare” nu i se opune nici situația în care administrarea imobilului, pe care un investitor individual o desfășoară prin intermediul unui terț, nu este scutită de la plata TVA-ului. În Hotărârea GfBK, Curtea a respins un argument similar, care se referea la servicii de consultanță pentru fondurile de investiții în valori mobiliare[27]. În lumina obiectivului scutirii fiscale[28], se ridică problema unei simple comparații între investiția într-un fond imobiliar și investiția directă într-un imobil, unde exploatarea efectivă este realizată de investitor și căreia nu i se aplică TVA. Scutirea exploatării efective a imobilului de către administratorul unui fond imobiliar servește astfel, în conformitate cu obiectivul scutirii fiscale, neutralității alegerii între investiția directă într-un imobil și investiția într-un fond imobiliar.

57. Prin urmare, la cea de a doua întrebare preliminară trebuie să se răspundă că noțiunea „gestionare”, în sensul articolului 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă, acoperă și exploatarea efectivă a imobilelor fondului comun de plasament.

26 — Hotărârile GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, punctele 22 și 25) și ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, punctele 66 și 67); a se vedea de asemenea Hotărârea Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, punctul 64).

27 — A se vedea Hotărârea GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, punctele 29 și 30).

28 — A se vedea punctul 35 de mai sus.

VI – **Concluzie**

58. În lumina considerațiilor precedente, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare formulate de Hoge Raad der Nederlanden după cum urmează:

„Articolul 13 secțiunea B litera (d) punctul 6 din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că:

— în măsura în care un stat membru a supus o societate creată de mai mult de un investitor, în unicul scop de a investi în bunuri imobile patrimoniul acumulat, unei supravegheri speciale din partea acelui stat, această societate poate fi considerată «fond comun de plasament»;

— «gestionarea» unui asemenea fond comun de plasament vizează și exploatarea efectivă a bunurilor imobile.”